

Täysistunto

Tiistai 4.12.2018 klo 14.02—20.52

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain liitteen 1 muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2018 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 14/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.00 **Rami Lehto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksen tavoitteena on hankeluettelon ajantasaistaminen, sisällön selkeyttäminen sekä yhdenmukaistaminen mahdollisimman pitkälle tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin liitteenä olevan hankeluettelon kanssa.

Perussuomalaiset haluavat kuitenkin tuoda esiin sen tosiasian, että Suomessa tuulivoimasta ympäristöön leviävä signaali on varsin uusi ilmiö, jota ei ole aiemmin toimintaympäristössämme ollut. Asiasta on kuitenkin tullut sen verran uutta tietoutta, että tuulivoimaloiden tuottaman infraäänien vaikutus on laaja. Infraääntä voidaan täten mitata useiden kymmenien, jopa satojen, kilometrien päästä tuulivoimaloista. Tuulivoimaloiden tuottama infraääni on pulssimaista, jatkuvaa ja pitkäkestoista, sykkivää ilmanpaineen vaihtelua. Nykyinen tuulivoimarakentaminen perustuu kuitenkin siihen oletukseen, että tuulivoimaloiden infraääni ei aiheuta terveyshaittaa. Infraäänien pitkäkestoisia terveysvaikutuksia ei kuitenkaan tiedetä riittävällä varmuudella. Historiallisesti tiedetään voimakkaan infraäänien olevan terveydelle haitallista. Näin ollen eduskuntaryhmämme mielestä nyt on edettävä asiassa pienemmän haitan periaatteen mukaan sekä odotettava uusia tutkimustuloksia tältä sektorilta.

Tätä on tosi vähän tutkittu. Ja kun VTT:n henkilökinn meillä oli asiantuntijakuulemisissa, niin hän totesi, että tuulivoimaloiden terveysvaikutuksia on vain vähän tutkittu. Tuulivoiman tuottaman laajakaistaisen äänen tai infraäänien ja oireilun välistä yhteyttä ei ole juurikaan tutkittu. Tutkimuksia on kuitenkin niin vähän, ettei pitkäaikaisen altistumisen vaikutuksia voida täysin sulkea pois. Lisätutkimukset ovat perusteltuja, ja niitä on käynnissä useissa maissa.

Nyt onkin sitten valtioneuvoston kanslian TEAS-hanke 2018 alkanut. Se päättyy vasta helmikuussa 2020, ja sen tavoite on selvittää tuulivoimaloiden aiheuttaman äänen potentiaalisesti haitalliset vaikutukset ihmisille. Eliikkä nyt on vasta alettu tutkimaan ja kummin-kin tehdään esityksiä, missä tuulivoimaloiden kokoa voidaan kasvattaa, niin ettei tehdä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

ympäristövaikutusten arviointeja. Siksi teenkin asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä mietinnön vastalauseen 1 mukaisen muutosehdotuksen, jossa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain liitteen 1 hankeluettelon kohtaa 7 e muutetaan siten muotoon ”tuulivoimalahankkeet, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 5 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 22 megawattia”. Tämä vastalauseeseen esityshän vastaa sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausuntoja, joissa todettiin tämä ihan sama.

Loppupäätelmänä olisi se, että odotettaisiin niitä tutkimustuloksia, ennen kuin hutkitaan. Nyt vaan mennään sillä olettamuksella, että infraäänit eivät vaikuta mitään, että ehkä vähän voivat vaikuttaa, mutta kumminkaan eivät ole oikeasti tutkittuja. Nyt kannattaisi odottaa niitä tutkimuksia.

18.04 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tuulivoima on hyvä ja kannatettava asia. Se edustaa lähtökohtaisesti ympäristöystävällistä ja päästötöntä energiantuotantoa, jota ilmastonmuutoksen kourissa kamppaileva Suomi ja laajemmin maapallomme tarvitsevat. Tuulivoimateknologia kehittyy koko ajan. Voimaloiden korkeudet ja tehot ovat kasvaneet viime vuosien aikana, ja tieto niiden vaikutuksista ympäristöön ja asukkaisiin on vasta kokoamisvaiheessa.

Meillä Raahessa on kokemusta tuulivoimarakentamisesta ja sen vaikutuksista lähiympäristöön yli viiden vuoden ajalta. Ensimmäinen tuulivoimapuisto rakennettiin senaikaisten ohjeiden mukaisesti niin, että lähimmillään voimala sijoittui reilusti alle kahden kilometrin päähän pysyvästä asumuksesta. Jonkin ajan kuluttua alkoi tulla viestejä voimaloiden läheisyydessä asuvilta asukkailta, että lähellä sijaitsevien voimaloiden humautelevat äänet tunkeutuivat seinien läpi ja saivat aikaan epämiellyttäviä fyysisiä tuntemuksia, jotka muuttuivat pian myös psyykkisiksi tuntemuksiksi. Eräässä tapauksessa tuulivoimayhtiö katsoi parhaaksi lunastaa talon, jotta sydänoireista kärsinyt perhe pääsi muuttamaan pois voimalan vaikutuspiiristä.

Tuulivoimarakentaminen alkoi saada osakseen kritiikkiä luultavasti siksi, etteivät tuulivoimayhtiöt oikein kuunnelleet suunnittelualueen läheisyydessä olevia ihmisiä, ei kaavaprosessin eikä myöhemmin voimalaitosalueen rakentumisen myötä. Edelleenkin pallo teltu siitä, kenelle kuuluu vastuu television näkymisen heikkenemisen syistä, jatkuu kaupungin, Digitan ja tuulivoimatoimijan välillä. Tasapuolisuuden nimessä on kuitenkin mainittava, että vastaantuloakin on ilmennyt, kun kirkkaat välkkyvät lentoestevalot vaihtuivat pysyvää punaista näyttäviin.

Se, minkä me Raahessa opimme, on, että laboratorio-olosuhteissa määritettyihin raja-arvoihin emme oikein voi luottaa. Käytäntö näyttää tuovan luotettavimman kokemuksen siitä, mikä on sopivin etäisyys tuulivoimalan ja pysyvän asumuksen välillä. Vuonna 2014 sosiaali- ja terveysministeriö suositteli kahden kilometrin etäisyyttä, ja sellainen päätettiin ottaa tuulivoimakaavoituksemme ohjaavaksi tekijäksi. Yhdessä tarvittavien yva-selvitysten kanssa tämä on toiminut parhaiten ja on tuonut niin sanotun linnarauhan maaseudun asukkaiden ja tuulivoimatoimijoiden välille.

Nykyään Raahessa on yli 60 pystyssä olevaa tuulivoimalaa, jotka ovat tehoiltaan 2,3—3,3 megawattia. Valmiita tuulivoimakaavoja on useita, ja meillä on potentiaalia yli sataan tuulivoimalaan, kun kaikki puistot todellistuvat. Vielä emme tiedä, mikä tulee olemaan puistojen kerrannaisvaikutus, kun olemassa olevien puistojen väliin rakentuu uusia voimalaryppäitä. Tässä me paikalliset päättäjät olemme luottaneet asiantuntijoiden arvioihin, toki huomioiden lähtökohtaisesti edelleen kahden kilometrin suojavaähykesäännön.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

Nyt jo vuosien kokemuksella olisin toivonut hallituksen esitykseen tuulivoimaa koskevassa rakentamisessa asukasystävällisempää linjausta, joka olisi noudattanut sosiaali- ja terveysministeriön suositusta yva-menettelystä kaikille alle 10 tuulivoimalaa käsittävillä puistoille. Niin ikään olisin toivonut pysyttämistä 30 megawatin kokonaisuudessa sen sijaan, että minimitaso nousee 45 megawattiin.

On totta, ettei infraäänistä ole vielä kattavaa ja kiistatonta tutkimustietoa. Siksi olisinkin toivonut tuulivoimarakentamista ohjaavaan lainsäädäntöön varovaisempaa linjausta, kunnes kokemusta infraäänien vaikutuksista olisi kartutettu. Elämme aikaa, jossa maaseudun ihmiset ovat tuulivoiman vaikutusten koekaniineita, sillä suurista voimaloista on vasta kertymässä tietoa. Liikkeellä on myös paljon virheellistä tietoa, jossa annetaan ymmärtää, ettei tuulivoimaloiden koon tai tehojen kasvu lisää haittavaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Pidän tuulivoimarakentamista hyvänä asiana mutta haluan sen edelle nostaa haja-asutusalueen ihmiset, joiden terveys, asumismukavuus ja kiinteistöjen arvo ovat vaarassa, jos tuulivoimarakentaminen on liian lepsua. Täytyy toivoa, että kunnat teettävät vapaaehtoisesti pienemmistäkin tuulivoimapuistoista yva-selvitykset ja ottavat muutoinkin huomioon haja-asutusalueilla asuvat kuntalaisensa niin, että rauhanomainen rinnakkaiselo tuulivoimaloiden ja maaseudun rauhan asuinpaikakseen valinneiden välillä olisi kummallekin mahdollista.

18.08 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Nämä kaksi ensimmäistä puheenvuoroa käsitelivät tuulivoimaloiden infraäänitasoja, ja näistä valiokunnassa kuultiin ehkä kahtakin vähän erilaista näkemystä. Yksi asia, joka kyllä itselleni jäi hyvin mieleen, on se, että ei ole olemassa tällä hetkellä tällaisia standardoituja esittämistapoja, joista voitaisiin selkeästi tietää se, että ne tasot, näitten äänien tasot, jotka esitetään, olisivat vertailukelpoisia keskenään. Tässä mielessä varmasti tarvitaan lisää tätä tutkimustyötä, ja sitä ollaan tekemässä.

Arvoisa puhemies! Haluan ensinnäkin kertoa tästä asiasta sen, että tämä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn vaativien hankkeiden luettelon päivittäminen on tarpeen ja sen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta tästä puuttuu sellaisia olennaisia asioita, joita olemme ottaneet esiin omassa vastalauseessamme, joka on siis vasemmistoliiton, vihreitten ja sosiaalidemokraattien vastalause tähän lakiesitykseen.

Esimerkkinä ympäristövaliokunnan mietinnössä todetaan, että nautakarjan pitoa koskevien hankkeiden osalta kokorajojen lisäämistä hankeluuteloon tulisi selvittää tulevaisuudessa. Me olemme sitä mieltä, että se täytyy ottaa huomioon jo tässä. Kun kuitenkin esimerkiksi kokoraja otetaan sikaloille, niin esitämme tässä vastalauseessamme, että nautakarjojen osalta olisi luku, joka vertautuisi niihin ympäristöongelmiin, joita on esimerkiksi 3 000 sian sikalassa, joka siis vaatii tämän luettelon mukana tämän yva-selvityksen.

Samoin kalankasvatuksen osalta meillä on muutos. Hallitus esittää kylläkin, että kalankasvatuslaitokset lisättäisiin hankeluuteloon, mutta tässä raja on todella korkea. Esitämme, että kalankasvatuksessa raja puolitettaisiin eli kalan lisäkasvu miljoonasta kilosta 500 000 kiloon. Kalankasvatuksen osalta tämä on erityisen tärkeää, koska rehu, jota kaloille annetaan, joutuu suoraan veteen.

On myös huomioitava sekä kiven, soran että hiekan otossa se, että me katsomme näitä ottoalueita kokonaisuutena ja huomioimme niiden yhteisvaikutukset. Sama pätee myös turvetuotannossa. Erityisen tärkeää on se, että asioita tarkastellaan valuma-alueittain, koska kyseessä on vesiensuojelu mitä suurimmassa määrin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

Myös tätä hankeluetteloa tulisi päivittää nykyistä useammin. Nyt hallitus esittää, että 10 vuoden sijaan 5 vuoden välein. Vastalauseessamme esitämme 3 vuoden välein muun muassa juuri sen takia, että tekniikka esimerkiksi tuulivoimaloiden osalla kehittyy nopeasti.

Myös tällaisten suurten ja runsaaseen biomassan käyttöön perustuvien hankkeiden ympäristövaikutukset olisi huomioitava hankkeiden koko elinkaaren ajalta ja aivan erityisesti näiden biohankkeiden ilmastovaikutukset.

Tulemme esittämään yksityiskohtaisessa käsittelyssä näitä muutoksia tähän hankeluteluun ja myöskin sitten toisessa käsittelyssä kolme lausumaesitystä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Modig halusi vastauspuheenvuoron, myönnän minuutin mittaisen.

18.14 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täällä aiemmissa puheenvuoroissa edustaja Mattila ja edustaja Lehto nostivat esiin tuulivoiman ja puhuivat näistä koetuista haitoista ja koetuista terveyshaitoista.

Tämä asiahan on monessa yhteydessä noussut ympäristövaliokunnassa esille, ja toistaiseksi emme ole löytäneet tieteellistä näyttöä sille, että näitä haittoja olisi. Samaan hengenvetoon on sanottava, että en halua vähätellä, jos joku kokee saaneensa terveyshaittoja, ja sen takia onkin hyvä, että valtioneuvosto on käynnistänyt uuden tutkimushankkeen nimenomaan tuulivoimaloiden aiheuttaman äänen potentiaalisista haitallisista vaikutuksista ihmisille.

Kun kuuntelin tässä edustaja Mattilan mielestäni ihan ansiokasta puheenvuoroa, niin haluan tuoda edustajille tiedoksi, että me olemme tehneet tähän lausumaehdotuksia, joista yksi kuuluu, että yva-hankeluetteloa tulee arvioida ja tarvittaessa päivittää kolmen vuoden välein. Tämä olisi teille mahdollisuus nyttien mahdollistaa se, että tämä yva-menettely ottaa huomioon aina tuoreimman tutkitun tiedon, kun puheenvuorostanne ymmärsin, että tämä on teidänkin ajatuksenne.

18.15 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tuulivoima-asian osalta tätä tilannetta tulee todellakin selvittää, mikä se tulee olemaan. Me tarvitsemme uutta energiaa, sen me tiedämme kaikki, mutta ei hinnalla millä hyvänsä.

Tuulivoiman osalta itse olisin ollut valmis jopa siihen, että se olisi ollut jopa alle 10 myllyä ihan tämän tilanteen epäselvyyden vuoksi. Mutta kokonaisuudessaan on erittäin hyvä, että tässä esityksessä on semmoinen kohta, että yksittäisissä tapauksissa voidaan tehdä ympäristövaikutusten arviointi myös pienemmälle määrälle kuin mitä tässä kyseisessä esityksessä lukee. Elikkä tarvittaessa sen voi tehdä hyvin paljon pienemmällekin tuulivoimapuistokokonaisuudelle, ja uskon ja toivon, että niitä pienemmillekin kokonaisuuksille tullaan jatkossa tekemään. Onneksi lisätietoa tullaan koko ajan saamaan tuulivoiman osalta.

Sen sijaan mitä nyt sitten tulee siihen, mitä oli tässä opposition vastalauseessa siitä, että mitä muita osia tässä pitäisi olla mukana, niin olen näistä eri mieltä. Nimittäin tässä hallituksen esityksessä, joka on tehty, on jo mietitty hyvin paljon eri vaihtoehtoja ja asioita, ja jo nyt on hyvin monelta kohdalta siirrytty paljon kriittisempään määrään ja kriittisempiin arvioihin. Meidän pitää muistaa, että kaikissa näissä asioissa on hyvin tiukat ympäristölupajärjestelmät olemassa ja muun muassa nautapuolella, maatalouspuolella, on valvonta erittäin tarkkaa jo monessa muussakin tapauksessa ja monella muullakin tavalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

Kalankasvatuspuolella meidän pitää ehdottomasti muistaa tässä se, että Itämeren rehu on nyt lisääntynyt käyttömäärältään huomattavasti, ja Itämeren rehuhan on sellaista, että merestä pyydetään kalaa, muun muassa silakoita ja muita kaloja, isoja määriä, ja ne ovat hyvin fosforipitoista ainesta. Nämä sieltä pyydetään, tuodaan maalle ja niistä sitten tehdään Itämeren rehua. Sen jälkeen, kun tämä kyseinen rehu laitetaan näille kasvatettaville kaloille siellä meressä, nämä kalat syövät lähes kaiken tämän rehun, ja sitten kun ne kasvavat — kalahan kasvaa hyvin nopeasti sillä rehulla — ja ne otetaan sieltä merestä pois, lähinnä kirjoloheet, niin sen jälkeen me olemme huomattavan määrän saaneet vähennettyä merestä fosforia. Hyvän aika — systeemi on sellainen, että me vähennämme koko ajan meren fosforimäärää.

18.18 Silvia Modig vas: Arvoisa puhemies! Vaikka olen eri mieltä edustaja Maijalan kanssa, niin jatkan siitä, mistä olemme samaa mieltä, eli Itämeren rehun viisaudesta. Se on esimerkki siitä, miten on löydettävissä hyviä tapoja, jotka palvelevat niin tuottajia kuin myös luontoa ja tässä tapauksessa meidän hyvin arvokasta ja hyvin uhanalaista mertamme.

Näissä kalankasvatuslaitoksissa on kuitenkin se perustavaa laatua oleva looginen virhe tässä hallituksen esityksessä, että niitä verrataan muun muassa sikojen päästöihin. Kuitenkin kalankasvatuslaitoksissa ne päästöt menevät suoraan vesistöön, kun sikala kuitenkin ymmärtääkseni on maalla, ja sen takia sen vaikutukset vesistöön ovat erilaiset.

Myös turvetuotannon haluan nostaa esille. Sen raja on aivan liian korkea. Suot sitovat yhdeksän kertaa sen määrän hiiltä kuin metsät, ja se kertoo meille sen kokoluokan ja sen merkityksen, kun meidän pitää vahvistaa meidän nielua, jotta me selviämme ilmastomuutoksesta.

Edustaja Myller täällä nosti hyvin ja perusteli tämän hankeluettelon tarvitsemat muutokset, joten itse nostan esille vain meidän lausumaehdotuksemme. Ensimmäisen nostin jo edellisessä puheenvuorossani, eli yva-hankeluetteloa tulisi arvioida ja tarvittaessa päivittää kolmen vuoden välein. Tämä olisi siis ihan tieteellisestä, tutkitun tiedon näkökulmasta mielestämme perusteltua, jotta meillä olisi se viimeinen, ajantasaisin tieteellinen tieto aina käytettävissämme.

Seuraava lausuma kuuluu, että eduskunta edellyttää valtioneuvoston ryhtyvän valmistelemaan ohjeistusta ympäristövaikutusten arvioinnin tekijöiden sidonnaisuuksien ilmoittamisesta. Tässä en voi kuin ihmetellä, ettei tämä lausuma saanut valiokunnan enemmistön tukea. Siis totta kai me haluamme, että nämä selvitykset ovat riippumattomia.

Ja viimeisenä: runsaaseen biomassan käyttöön perustuvien hankkeiden osalta arvioidaan myös elinkaaren mittaiset ilmastovaikutukset puuraaka-aineen hankinta mukaan lukien. Elinkaaren arvioiminen on aivan keskeistä. Meidän lainsäädäntömme ei aivan kaikilta osin vielä ymmärrä sitä, että esimerkiksi rakennusten kohdalla me katsomme sitä käytönaikaista päästöä, kun meidän pitäisi katsoa rakennuksissa koko elinkaarta: aina siitä rakennusmateriaalin valmistamisesta siihen, mitä tapahtuu, kun rakennus on ylittänyt käyttöikänsä. Tämä onneksi nyt on asia, joka MRL-uudistuksessa on hyvin kunnianhimoisesti otettu pöydälle, ja odotankin siltä uutta.

Nämä lausumat tulemme, arvoisa puhemies, esittämään seuraavassa käsittelyssä.

18.20 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Myllerin esittelemässä vastalauseessa, mistä edustaja Modigkin puhui, on mielestäni erinomaisia perusteluja sille, miksi näitä isoja hankkeita tulisi lisätä tähän listaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

Niin kuin me tiedämme, eläintuotannossa yksiköt koko ajan kasvavat ja ne ravinnepäästöt, mitä sieltä tulee, voivat olla paikallisesti erittäin merkittäviä, ja sen takia olisi hyvä saada tämä raja myös näiden nautojen osalta sinne alennettua. Samoin kuin kalankasvatuksessa, tässä hyvin perusteltiin sitä, että siinä vielä ravinteet menevät aivan suoraan veteen. Ja samoin turvetuotannossa: me tiedämme turpeennoston ympäristövaikutukset, me tiedämme sen vaikutukset vesistöihin, me tiedämme sen ilmastovaikutukset. Näissä hankkeissa ympäristövaikutuksia arvioitaessa pitäisi pystyä jo siinä vaiheessa prosessia ottamaan nämä kaikki vaikutukset huomioon, jotta sitä kokonaisarviointia voidaan tehdä.

Niin kuin tässä hyvin tuli esille, nämä maa-aineksen ottoon liittyvät hankkeet saattavat usein kohdistua eri toimijoille samalle alueelle, ja silloin olisi tärkeätä, että ne kaikki pystyttäisiin siinä samanaikaisesti huomioimaan ja niiden yhteisvaikutukset, ja siinä mielessä pidän erittäin perusteltuina näitä vastalauseessa esitettyjä muutoksia, samoin kuin sitä, että todella tätä arviointia voitaisiin tehdä riittävän tiheään, jotta me pystyisimme aina perustelemaan ne päätökset tuoreimmalla käytössä olevalla tiedolla.

18.22 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Haluan jatkaa tästä edustaja Mikkosen hyvästä puheenvuorosta just tästä riittävän tiheästä tarkasteluvälistä. Meidänhän on saatava yksityiset rahavirrat tukemaan ilmastonmuutoksen hillintää. Jos me ajattelemme tahoa, joka harkitsee investointia, niin mikä on hänelle tärkeätä? Hänelle tärkeää on pitkäjänteisyys — eikö näin? Senkin takia tämmöinen lyhyempi tarkasteluväli voisi tuoda sitä pitkäjänteisyyttä ja sitä varmuutta siitä, että jos tutkimustietoja kasaantuu, toimija esimerkiksi tietää, että muutos on tulossa, mutta hän ei tiedä, millainen se tulee olemaan, ja se voi lykätä tai estää sen investointipäätöksen tekemistä, joka voisi olla tärkeä niin ympäristön kannalta kuin vaikka meidän alueellisen talouden kannalta.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.